

Силабус курсу:

## ОСНОВИ ЗАЛЕЖНОЇ ТА САМОУЙНІВНОЇ ПОВЕДІНКИ



<b>Ступінь вищої освіти:</b>	бакалавр
<b>Спеціальність:</b>	227 Фізотерапія /ерготерапія 231 Соціальна робота 053 Психологія
<b>Рік підготовки:</b>	2
<b>Семестр викладання:</b>	осінній
<b>Кількість кредитів ЄКТС:</b>	5
<b>Мова(-и) викладання:</b>	українська
<b>Вид семестрового контролю</b>	залік

### Автор курсу та лектор:

Бровендер Олена Олександрівна (лектор)

вчений ступінь, вчене звання, прізвище, ім'я та по-батькові

Старший викладач кафедри практичної психології та соціальної роботи

посада

obrovender@snu.edu.ua	+38-095-412-15-55	Viber за номером телефону	325ГК аудиторія кафедри ППСР
електронна адреса	телефон	месенджер	консультації

### Викладач лабораторних занять:\*

вчений ступінь, вчене звання, прізвище, ім'я та по-батькові

посада

електронна адреса	телефон	месенджер	консультації
-------------------	---------	-----------	--------------

### Викладач практичних занять:\*

вчений ступінь, вчене звання, прізвище, ім'я та по-батькові

посада

електронна адреса	телефон	месенджер	консультації
-------------------	---------	-----------	--------------

\* – 1) дані підрозділи вносяться до силабусу в разі, якщо практичні та (або) лабораторні заняття проводить інший викладач, котрий не є автором курсу та лектором; 2) припустимо змінювати назву підрозділу на «Викладач лабораторних та практичних занять:», якщо лабораторні та практичні заняття проводить один викладач, котрий не є автором курсу та лектором.

## Анотація навчального курсу

### **Цілі вивчення курсу:**

**Метою лекційних занять** вивчення дисципліни є гармонізація, синтез знань про психологію адиктивної поведінки людини зі знаннями у сфері протидії злочинності та правопорушенням; формування наукового світогляду щодо психологічних чинників адиктивності, вмінь самостійно проводити психодіагностичну і консультативну роботу з адиктивними особами, зважено та відповідально.

**Метою самостійної роботи** за дисципліною є засвоєння студентом навчального матеріалу в час, вільний від обов'язкових навчальних занять, без участі викладача; переорієнтація із лекційно-інформативної на індивідуально-диференційовану, особистісно-орієнтовану форму та на організацію самоосвіти студента; поглиблення, узагальнення та закріплення знань, які студенти отримують у процесі навчання, а також застосування цих знань на практиці.

### **Результати навчання:**

**Знати:** соціально-психологічну сутність поняття норми як визначальної основи розуміння адиктивності; психологічний зміст поняття «адиктивність»; ознаки, види, рівні та етапи розвитку адиктивності; чинники формування адиктивності та її індивідуальні механізми; вікові і гендерні особливості прояву адиктивної поведінки; зміст та основні стратегії соціальної профілактики адиктивності та пов'язаних із нею правопорушень; особливості діяльності психолога щодо організації та проведення індивідуальної профілактичної та консультативної роботи з особами, схильними до адиктивності; основні методи психологічної корекції адиктивності

**Вміти:** виявляти поведінкові та особистісні ознаки адиктивності; визначати чинники, що сприяють формуванню адиктивності; використовувати адекватні методи психологічної діагностики особистості з адиктивністю надавати психологічну допомогу адиктивним особам та членам їх родини.

### **Передумови до початку вивчення:**

Майбутні фахівці зможуть розвинути професійні надбання, напрацьовані в результаті виконання робочої програми навчальної дисципліни «Психологія залежної та саморуйнівної поведінки» завдяки вивченню наступного блоку дисциплін з циклів загальної та професійної підготовки: «Основи раціонального харчування», «Спецпрактикум з основ здоров'я», «Основи медичної психології», «Соціальна реабілітація»

## Мета курсу (набуті компетентності)

**Мета викладання дисципліни** вивчення дисципліни є гармонізація, синтез знань про психологію адиктивної поведінки людини зі знаннями у сфері протидії злочинності та правопорушенням. Вивчення даного навчального курсу призначене для формування, удосконалення та розвитку у здобувача вищої освіти наступних компетентностей:

- ЗК1. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.
- ЗК2. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.
- ЗК3. Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій.
- ЗК4. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.
- ЗК5. Здатність бути критичним і самокритичним.
- ЗК6. Здатність приймати обґрунтовані рішення.
- ЗК7. Здатність генерувати нові ідеї (креативність).
- ЗК8. Навички міжособистісної взаємодії,
- ЗК9. Здатність працювати в команді.

ЗК10. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні;

ЗК11. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

СК1. Здатність оперувати категоріально-понятійним апаратом психології

СК2. Здатність до ретроспективного аналізу вітчизняного та зарубіжного досвіду розуміння природи виникнення, функціонування та розвитку психічних явищ.

СК3. Здатність до розуміння природи поведінки, діяльності та вчинків.

СК4. Здатність самостійно збирати та критично опрацьовувати, аналізувати та узагальнювати психологічну інформацію з різних джерел

СК5. Здатність використовувати валідний і надійний психодіагностичний інструментарій

СК6. Здатність самостійно планувати, організовувати та здійснювати психологічне дослідження

СК7. Здатність аналізувати та систематизувати одержані результати, формулювати аргументовані висновки та рекомендації

СК8. Здатність організовувати та надавати психологічну допомогу (індивідуальну та групову)

СК9. Здатність здійснювати просвітницьку та психопрофілактичну відповідно до запиту

СК10. Здатність дотримуватися норм професійної етики

СК11. Здатність до особистісного та професійного самовдосконалення, навчання та саморозвитку

Що забезпечується досягненням наступних програмних результатів навчання:

ПР1. Аналізувати та пояснювати психічні явища, ідентифікувати психологічні проблеми та пропонувати шляхи їх розв'язання

ПР2. Розуміти закономірності та особливості розвитку і функціонування психічних явищ в контексті професійних завдань

ПР3. Здійснювати пошук інформації з різних джерел, у т.ч. з використанням інформаційно-комунікаційних технологій, для вирішення професійних завдань.

ПР4. Обґрунтовувати власну позицію, робити самостійні висновки за результатами власних досліджень і аналізу літературних джерел.

ПР5. Обирати та застосовувати валідний і надійний психодіагностичний інструментарій (тести, опитувальники, проєктивні методики тощо) психологічного дослідження та технології психологічної допомоги

ПР6. Формулювати мету, завдання дослідження, володіти навичками збору первинного матеріалу, дотримуватися процедури дослідження

ПР7. Рефлексувати та критично оцінювати достовірність одержаних результатів психологічного дослідження, формулювати аргументовані висновки

ПР8. Презентувати результати власних досліджень усно/письмово для фахівців і нефахівців.

ПР9. Пропонувати власні способи вирішення психологічних задач і проблем у процесі професійної діяльності, приймати та аргументувати власні рішення щодо їх розв'язання

ПР10. Формулювати думку логічно, доступно, дискутувати, обстоювати власну позицію, модифікувати висловлювання відповідно до культуральних особливостей співрозмовника

ПР11. Скласти та реалізувати план консультативного процесу з урахуванням специфіки запиту та індивідуальних особливостей клієнта, забезпечувати ефективність власних дій

ПР12. Скласти та реалізувати програму психопрофілактичних та просвітницьких дій, заходів психологічної допомоги у формі лекцій, бесід, круглих столів, ігор, тренінгів, тощо, відповідно до вимог замовника.

ПР13. Взаємодіяти, вступати у комунікацію, бути зрозумілим, толерантно ставитися до осіб, що мають інші культуральні чи гендерно-вікові відмінності.

ПР14. Ефективно виконувати різні ролі у команді у процесі вирішення фахових завдань, у тому числі демонструвати лідерські якості.

ПР15. Відповідально ставитися до професійного самовдосконалення, навчання та саморозвитку

ПР16. Знати, розуміти та дотримуватися етичних принципів професійної діяльності психолога

ПР17. Демонструвати соціально відповідальну та свідому поведінку, слідувати гуманістичним та демократичним цінностям у професійній та громадській діяльності.

ПР18. Вживати ефективних заходів щодо збереження здоров'я (власного й оточення) та за потреби визначати зміст запиту до супервізії

## Структура курсу

№	Тема	Години (Л/ЛБ/ПЗ) за формами навчання	Стислий зміст	Інструменти і завдання
1	ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИ КА ЗАЛЕЖНОЇ ПОВЕДІНКИ	денна 2/0/2  заочна 0,5/0/0,5	Поняття «залежна поведінка», «адикція» Чинники залежної поведінки особистості Види аддиктивної поведінки Поняття «психологічної залежності»	Індивідуальні завдання. Опитування
2	КОНЦЕПТУАЛЬ НІ МОДЕЛІ ЗАЛЕЖНОЇ ПОВЕДІНКИ	денна 2/0/2  заочна 0,5/0/0,5	Моральна модель Модель хвороби Симптоматична модель Психоаналітична модель Біосоціальна модель Системно-особистісна модель	Індивідуальні завдання.
3	ПСИХОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ПРОФІЛАКТИКИ АДИКТИВНОЇ ПОВЕДІНКИ	2/2 денна 2/0/2  заочна 0,5/0/0,5	Різновиди і моделі профілактики адиктивності Основні завдання, суб'єкти та методи профілактики адиктивності	Індивідуальні завдання. Обговорення
4	ФЕНОМЕН СО- ЗАЛЕЖНОСТІ	денна 2/0/2  заочна 0/0/0	Поняття со-залежності в психології Загальна характеристика видів со-залежної поведінки особистості Корекція со-залежності	Індивідуальні завдання. Опитування
5	ХІМІЧНА ЗАЛЕЖНІСТЬ	денна 2/0/2  заочна 0,5/0/0,5	Загальна характеристика поняття «хімічна залежність» Клінічні ознаки фізичної залежності від наркотичних речовин Мотиви вживання хімічних речовин Види психостимуляторів та їхня дія на організм Токсикоманія	Індивідуальні завдання. Опитування
6	ЗАМІСНА ТЕРАПІЯ НАРКОЗАЛЕЖН ИХ	денна 2/0/2	Історія виникнення замісної терапії. Механізм дії. Показання до проведення замісної терапії у наркозалежних	Індивідуальні завдання. Питання

№	Тема	Години (Л/ЛБ/ПЗ) за формами навчання	Стислий зміст	Інструменти і завдання
		заочна 0/0/0	Строки проведення та медичні препарати, що використовуються Основні результати замісної терапії. Її недоліки і ризики. Форми організації замісної терапії. Надоліки замісної терапії. амісна терапія в Україні. Питання законодавства. Медична етика і організація проведення	
7	ХАРЧОВА ЗАЛЕЖНІСТЬ	денна 2/0/2  заочна 0/0/0	Загальна характеристика харчової залежності Невротична анорексія Невротична булімія	Індивідуальні завдання.

### Рекомендована література

#### Основна література:

1. Бабюк И.А Алкогольная и наркотическая зависимость у подростков: Руководство для медицинских и социальных работников / И.А Бабюк., И.К. Сосин, О.Б. Калиниченко, Г.А. Селезнева, А.Н. Воробьев та ін. – Донецк; Х.: Донеччина, 2004. – 192 с.
2. Бандурка О.М., Тюріна В.О., Федоренко О.І. Основи психології і педагогіки: Навч. посібник / О.М. Бандурка, В.О. Тюріна, О.І. Федоренко. – Харків: Нац. ун-т внутр. справ, 2003. – 336 с.
3. Бондарчук, О.І. Психологія девіантної поведінки: Курс лекцій / О.І. Бондарчук – К. : МАУП, 2006. – 88 с.
4. Буров С, Дубініна І., Онишко Ю., Смилова Л., Ясиновська М. Виявлення, попередження і розгляду випадків насильства та жорстокого поводження з дітьми: Методичні матеріали / С. Буров, І. Дубініна, Ю. Онишко, Л. Смилова, М. Ясиновська – К.: Видавничий дім «Калита», 2007. – 56 с.
5. Вольнова Л.М. Профілактика девіантної поведінки підлітків: Навч.-методичний посібник. – Ч. 1. Теоретична частина. – 2-е вид. / Л.М. Вольнова – К., 2016. – 188 с.
6. Дуткевич Т.В. Загальна психологія: Навч. посібник / Т.В. Дуткевич. - Кам'янець-Подільський, 2002. – 96с.
7. Горобець А.І., Блискун О.О., Завацька Н.Є. Основи залежної поведінки : навчально-методичний посібник / А.І. Горобець, О.О. Блискун, Н.Є. Завацька. – Северодонецьк : Вид-во СНУ ім. В. Даля, 2020. – 75 с
8. Максимова Н.Ю. Психологія адиктивної поведінки: Навчальний посібник / Н.Ю. Максимова. – К.: Київський університет, 2002. – 308 с.
9. Максимова Н.Ю., Толстухова С.В. Соціально-психологічний аспект профілактики адиктивної поведінки підлітків та молоді / Н.Ю. Максимова, С.В. Толстухова.–К., 2000.– 200 с.
10. Парфанович І.І. Профілактика девіантної поведінки дівчат: Навч.-методичний посібник / І.І. Парфанович. – Тернопіль : ТНПУ, 2011. – 208 с.

11. Пихтіна Н.П., Яковець Н.І. Педагогічна профілактика адиктивної поведінки: Навч. посібник / Н.П. Пихтіна, Н.І. Яковець. – Ніжин: Ніжинський педуніверситету імені Миколи Гоголя, 2003. – 116 с.
12. Шевців З.М. Основи соціально-педагогічної діяльності. Навч. посібник / З.М. Шевців. – К.: Центр учбової літератури, 2012. – 248 с.
13. Юр'єва Л.М. Історія. Культура. Психічні розлади та розлади поведінки / Л.М. Юр'єва. – К., 2002. – 314 с.

#### Методичне забезпечення

1. Бондарчук, О.І. Психологія девіантної поведінки: Курс лекцій / О.І. Бондарчук – К. : МАУП, 2006. – 88 с.
2. Буров С, Дубініна І., Онишко Ю., Смилова Л., Ясиновська М. Виявлення, попередження і розгляду випадків насильства та жорстокого поводження з дітьми: Методичні матеріали / С. Буров, І. Дубініна, Ю. Онишко, Л. Смилова, М. Ясиновська – К.: Видавничий дім «Калита», 2007. – 56 с.
3. Вольнова Л.М. Профілактика девіантної поведінки підлітків: Навч.-методичний посібник. – Ч. 1. Теоретична частина. – 2-е вид. / Л.М. Вольнова К., 2016. – 188 с.
4. Горобець А.І., Блискун О.О., Завацька Н.Є. Основи залежної поведінки : навчально-методичний посібник / А.І. Горобець, О.О. Блискун, Н.Є. Завацька. – Северодонецьк : Вид-во СНУ ім. В. Даля, 2020. – 75 с
5. Дуткевич Т.В. Загальна психологія: Навч. посібник / Т.В. Дуткевич. - Кам'янець-Подільський, 2002. – 96с.
6. Максимова Н.Ю. Психологія адиктивної поведінки: Навчальний посібник / Н.Ю. Максимова. – К.: Київський університет, 2002. – 308 с.

#### Оцінювання курсу

За повністю виконані завдання студент може отримати визначену кількість балів:

Інструменти та завдання	Кількість балів
Участь в обговоренні	10
Практичні заняття	28
Самостійна робота (контрольні роботи, реферати, есе, презентації, опрацювання наукової літератури тощо)	32
Підсумковий екзаменаційний (заліковий) тест	30
<b>Разом</b>	<b>100</b>

#### Шкала оцінювання здобувачів

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
74-81	C		
64-73	D	задовільно	
60-63	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання

0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни
------	---	--	---

### Політика курсу

*Плагіат та академічна доброчесність:*

Під час виконання завдань студент має дотримуватись політики академічної доброчесності. Запозичення мають бути оформлені відповідними посиланнями. Списування є забороненим.

*Завдання і заняття:*

Всі завдання, передбачені програмою курсу мають бути виконані своєчасно і оцінені в спосіб, зазначений вище. Аудиторні заняття мають відвідуватись регулярно. Пропущені заняття (з будь-яких причин) мають бути відпрацьовані з отриманням відповідної оцінки не пізніше останнього тижня поточного семестру. В разі поважної причини (хвороба, академічна мобільність тощо) терміни можуть бути збільшені за письмовим дозволом декана.

Студент може пройти певні онлайн-курси, які пов'язані з темами дисципліни, на онлайн-платформах. При поданні документу про проходження курсу студенту можуть бути зараховані певні теми курсу та нараховані бали за завдання.

*Поведінка в аудиторії:*

На заняття студенти вчасно приходять до аудиторії відповідно до діючого розкладу та обов'язково мають дотримуватися вимог техніки безпеки.

Під час занять студенти:

- не вживають їжу та жувальну гумку;
- не залишають аудиторію без дозволу викладача;
- не заважають викладачу проводити заняття.

Під час контролю знань студенти:

- є підготовленими відповідно до вимог даного курсу;
- розраховують тільки на власні знання (не шукають інші джерела інформації або «допомоги» інших осіб);
- не заважають іншим;
- виконують усі вимоги викладачів щодо контролю знань.